

УДК 130.2

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.2.16>**Лісеєнко Олена Василівна**

доктор соціологічних наук,
професор кафедри філософії, соціології
та менеджменту соціокультурної діяльності
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-0408-5203

ФЕНОМЕН ЩАСТЯ У ФІЛОСОФСЬКО-СОЦІОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Актуальність проблеми. У сучасному глобалізованому світі спостерігається посилення інтересу до вивчення щастя не лише як адекватного показника суб'єктивного гаразду, а як індикатора якості життя населення в сучасних суспільствах. Це підтверджується широким використанням індексів щастя (наприклад, *World Happiness Report*), що включають комплексні показники – рівень довіри в суспільстві, соціальна підтримка, очікувана тривалість життя, свобода вибору та відсутність корупції. Ці показники свідчать про те, що щастя є не тільки показником суб'єктивного гаразду та задоволеності життям, але й результатом якості взаємодії особистості з соціальним середовищем.

Метою статті є аналіз соціокультурного змісту концепту щастя в філософсько-соціологічному дискурсі та його значення для філософського осмислення та емпіричного дослідження людського буття в сучасному суспільстві. **Методи дослідження.** Методологічна основа дослідження зумовлена поставленою метою, характеризується застосуванням методів індукції, дедукції, аналізу, а також використанням феноменологічного та соціокультурного підходів. **Результати дослідження.** З погляду міждисциплінарного філософсько-соціологічного підходу до змістовного наповнення поняття «щастя», зазначимо, що щастя – це феномен, що передбачає переживання приємних емоцій, високий рівень задоволеності життям, якісна наповненість людського буття. Використання філософсько-соціологічного підходу до вивчення щастя дозволяє більш глибоко досліджувати суб'єктивно-об'єктивні основи способу життя сучасників. Філософська конкретизація сутнісних характеристик даного поняття дозволяє більш детально розглянути цей феномен як певний ступінь наближення реальності людського буття до бажаного стану шляхом набуття нових особистісних потенцій і реалізації прагнень у суспільно значущій діяльності. Соціологічні дослідження дають можливості виявляти не тільки рівень щастя населення, але країни, але й визначати чинники, що впливають на щастя. Суб'єктивне відчуття щастя залежить не тільки від емоційного стану людини, від досягнення благ життя, але й від соціально-демографічних факторів, якості життя та взаємодії особистості з соціальним середовищем.

Ключові слова: щастя, суб'єктивне відчуття щастя, філософська рефлексія, соціологічне дослідження, культура, цінності.

Вступ. Поняттям щастя дедалі більше зацікавлюються як філософи, соціологи, так і вчені-психологи, економісти, історики, культурологи. Незважаючи на те, що більшість дослідників вважають щастя відображенням внутрішнього емоційного стану людини, безперечним є те, що на суб'єктивне відчуття щастя впливає безліч зовнішніх по відношенню до індивіда факторів соціального середовища, соціокультурних регуляторів, соціум в цілому. Більше того, рівень щастя безпосередньо впливає на соціальне життя людини і на життя країни в цілому. І в цьому сенсі щастя є універсальною категорією для вивчення людського буття в сучасному соціумі, ніж такі фундаментальні економічні показники, як дохід, матеріальний добробут, оскільки прагнення бути щасливим є у кожного.

У сучасному глобалізованому світі спостерігається посилення інтересу до вивчення щастя не лише як адекватного показника суб'єктивного гаразду, а як індикатора якості життя населення

в сучасних суспільствах. Це підтверджується широким використанням індексів щастя (наприклад, World Happiness Report), що включають комплексні показники – рівень довіри в суспільстві, соціальна підтримка, очікувана тривалість життя, свобода вибору та відсутність корупції [15]. Ці показники свідчать про те, що щастя є не тільки показником суб'єктивного гаразду та задоволеності життям, але й результатом якості взаємодії особистості з соціальним середовищем.

Ще одним важливим виміром важливості дослідження феномена щастя є політичний і економічний контекст. Справедливість, рівність можливостей, наявність соціальних гарантій – це чинники, які безпосередньо впливають на рівень задоволеності життям. Дослідження доводять, що високий рівень соціального капіталу, довіри до інституцій і участі громадян у прийнятті рішень корелює з вищими показниками суб'єктивного благополуччя. У цьому контексті щастя може розглядатися як стратегічна ціль державної політики, а не лише справа приватного життя громадянина.

Згідно зі своїм повсякденним розумінням щастя люди вибудовують і свою життєву стратегію, бо щастя – це такий феномен особистісного і суспільного життя, в якому як у фокусі віддзеркалюється все розмаїття їхніх потреб і прагнень. Немає жодних підстав сумніватись у значущості й цінності в житті людини того називається поняттям щастя.

Про підвищення соціального інтересу до вивчення феномену щастя свідчить той факт, що в червні 2011 р. на Генеральній Асамблеї ООН було прийнято резолюцію, яка закликала країни-члени ООН вимірювати щастя народу своєї країни і отримані дані використовувати як важливий орієнтир подальшої політики держави. 2 квітня 2012 р. відбулося перше засідання ООН на тему: «Щастя і благополуччя: визначення нової економічної парадигми» під головуванням прем'єр-міністра Бутану Джигме Тамлей [3]. Ця подія ознаменувала початок обговорення важливості щастя та добробуту як ключових факторів економічного розвитку, відходячи від традиційних показників, зосереджених лише на ВВП. Вона стала поштовхом до переосмислення економічної політики та включення соціальних аспектів в оцінку успішності держав. Цікаво, що Бутан – єдина в світі країна, у якій у 1980-ті роки активно обговорювалося поняття Валового національного щастя (Gross National Happiness), яке покликане було забезпечити основу для оцінки розвитку суспільства. У статті 9 Конституції королівства Бутан говориться: «Держава прагне сприяти таким умовам, які включають досягнення валового національного щастя» [12].

Сьогодні представники соціогуманітарних наук у своїх роботах активно розробляють різні аспекти нової дисципліни, яку можна назвати *наукою про щастя*. Відомий англійський економіст Річард Лейард назвав свою роботу: «Щастя: уроки нової науки» (2010) [13]. Праця швейцарського економіста Бруно Фрея «Щастя. Революція в економіці» (2007) – приклад інтердисциплінарного дослідження, в якому до вивчення економіки застосовується аналіз мистецтва, нагород, мотивацій і щастя [11]. Роботи соціолога Рута Венховена, якого вважають піонером у науковому вивченні щастя у сенсі суб'єктивної радості життя та світовим авторитетом з проблематики щастя, зробили великий внесок у активізації інтересу до щастя як до мети публічної політики [14]. Вчений вважав, що рівень щастя поряд з рівнем здоров'я і добробуту є критерієм придатності та комфортності цього суспільства для життя людей, та показав, що щастя може бути використано в якості надійного інструменту вимірювання прогресу суспільства.

Серед вітчизняних вчених дослідження феномена щастя, її різних аспектів та можливостей вивчення представлено в роботах М. Поповича, В. Шкоди, В. Паніотто, А. Пяковської, Ю. Сахно, ін.

Мета статті – аналіз соціокультурного змісту концепту щастя в філософсько-соціологічному дискурсі та його значення для філософського осмислення та емпіричного дослідження людського буття в сучасному суспільстві.

Найголовнішими завданнями виступають: визначення сутнісних характеристик щастя як універсальної категорії для вивчення людського буття в сучасному соціумі; аналіз особливостей філософської рефлексії феномена щастя; аналіз можливостей соціологічного дослідження феномена щастя.

Методи дослідження. Методологічна основа дослідження зумовлена поставленою метою, характеризується застосуванням методів індукції, дедукції, аналізу, а також використанням феноменологічного та соціокультурного підходів.

Результати дослідження. Поняття щастя належить до найбільш цікавих, багатограних феноменів. Згідно з філософським енциклопедичним словником, щастя визначається як «категорія моральної свідомості, що позначає стан повного і тривалого вдовolenня від життя загалом» [8]. Словники найбільш узагальнено тлумачать поняття щастя як «стан цілковитого задоволення життям, відчуття глибокого вдовolenня та безмежної радості, яких зазнає хто-небудь, зовнішній вияв цього відчуття», «радість від спілкування з ким-небудь близьким, коханим тощо», «те, хто дає радість кому-небудь, викликає гаряче почуття симпатії, любові», «що викликає відчуття найвищого задоволення життям, дає радість кому-небудь» [2].

Філософська рефлексія проблеми щастя починається з узагальнення практик людського буття. Щастя як мета, як вище благо, як можливе і досяжне, як стан людського буття завжди було одним із головних тем філософського дискурсу в працях класиків філософської думки. Використання цього поняття та близьких понять – задоволення, гедонізму та ін. – демонструє безліч сенсів, значень, має розмаїття відтінків. Розумінню сутності поняття щастя заважає не тільки складність цього феномену духовного життя людини, а й те, що саме воно вживається в різних сенсах. Аналіз творів філософів минулого і сьогодення дозволяє зрозуміти всю різноманітність уявлень про щастя і шляхи його досягнення. Як зазначав Аристотель, одні бачать щастя в чесноті, інші – у розсудливості, треті схилиються до мудрості, інші – усе це разом що-небудь одне в поєднанні із задоволенням. Інші включають у поняття щастя і матеріальний добробут» [8]. Але Аристотель дотримувався думки, що щастя є доброчесністю, «адже чесноті притаманна діяльність відповідно до чесноти» [8]. Чеснота, за Аристотелем, є набутою властивістю душі і розуму людини. Якщо її тренувати, то вона перетворюється на «натуру», або «звичку душі», «характер», людину такого складу і називають доброчесною. На думку Аристотеля, чеснота – це таке благо, без якого людина не може досягти шуканого щастя, блаженства.

В філософських пошуках визначення поняття щастя зустрічається використання поняття задоволення. Гедоністична етика (Епікур, Арістіпп) вважає задоволення первинним або найважливішим внутрішнім благом. Згідно з гедонізмом, задоволення і щастя можуть бути життєвою метою, при цьому, прагнучи задоволення, людина інтуїтивно намагається уникнути страждань. У цьому контексті одна з функцій щастя – служити психічному благополуччю особистості.

Філософ і соціолог Г. Спенсер був менш категоричний, ніж Епікур, зазначав, що принцип задоволення діє не одномоментно, а досягається еволюційним шляхом через певні дії з метою досягнення благополучного стану людини. Г. Спенсер вважав, що суспільство повинно розвиватися таким чином, щоб забезпечити задоволеність життям та щастя своїх громадян. Вчений розглядав суспільство як соціальний організм, що еволюціонує, і це сприяє розвитку більш складних і ефективних форм суспільної організації, які краще задовольняють потреби індивідів. Згідно Г. Спенсеру, індивідуальне щастя є кінцевою метою суспільного розвитку. Він зазначав, що суспільство, яке найкраще забезпечує свободу та благополуччя своїх членів, здатний давати людині почуття впевненості в завтрашньому дні, є найуспішнішим.

В контексті філософського осмислення феномена щастя та його різних аспектів треба зазначити роботу «Евдемонізм» Людвіга Фейєрбаха, в якій він зазначав, що в основі всіх без винятку вчинків і дій людини лежить головне бажання – прагнення до щастя (евдемонізм), який визнається рушійною силою суспільного розвитку [10]. Е. Фромм писав, що «щастя – показник того, що людина знайшла відповідь на проблему людського існування, а, значить, і єдності зі світом, і цілісності свого Я» [9]. Твердження Е. Фромма і В. Франкла про те, що щастя людини досягається в боротьбі і подоланні, у реалізації своєї індивідуальності, стали підсумком розвитку уявлень про людину і щастя в західній філософії.

Видатний вітчизняний мислитель Григорій Сковорода основною проблемою людського існування вважав досягнення щастя конкретної людини. Шляхом самопізнання, через яке виявляється «внутрішня», «сердечна» людина, досягається заглиблення у внутрішнє «Я». Це

допомагає розпізнати «спорідненість» власної особистості з певним типом діяльності – фізичної або духовної, що і забезпечує можливість спорідненої праці, «що від повідає природним схильностям людини» [7]. У цьому Г. Сковорода вбачав справжнє щастя людини.

На важливу складову поняття «щастя» звертали увагу соціологи М. Вебер, П. Сорокін, А. Тойнбі, які вважали, що воно нерозривно пов'язане з культурою, яка, у свою чергу, базується на цінностях. Особисті цінності відіграють ключову роль, впливаючи на відчуття щастя. В соціологічному сенсі щастя – це співвідношення «досяганого» у житті, тобто орієнтованого на загальнозначущі соціальні цінності, що забезпечують ідентичність суб'єкта з певним соціальним статусом та «визначеного», що створюється в результаті орієнтації на іманентно-особистісні цінності. Так, Т. Парсонс вважав, що при вивченні стану щастя треба враховувати дихотомію співвідношення «досяганого» в житті (орієнтація на загальнозначущі соціальні цінності, що забезпечує ідентичність суб'єкта з певним соціальним статусом) і «передбаченого» (твореного в результаті орієнтації на іманентно особистісні характеристики).

Соціологічний вимір щастя вивчає його залежність від соціальних інститутів, соціальної нерівності, культури суспільства та соціальних норм. Щастя як соціальний конструкт формується під впливом очікувань, прийнятих у певній культурі уявлень про успіх, добробут, роль сім'ї, кар'єри тощо. Показово, що у різних суспільствах рівень щастя може суттєво відрізнятися незалежно від об'єктивних економічних умов, що засвідчує важливість культурних і символічних чинників. Але при тому, що на рівень щастя впливають фактори соціального середовища, воно залишається повністю і дійсно індивідуальним явищем. З. Бауман вважає, що щастя відноситься до індивідуального досвіду, почуття, душевного стану, психіки, емоцій. Як вважає вчений, навіть переживання щастя в оточенні інших людей, які переживають подібний досвід, не робить «щастя» соціальним. Щастя «за своєю природою можливе лише як епізодичне явище... Ми влаштовані так, що можемо отримувати глибинне задоволення тільки з контрасту, і лише дуже мало – зі стабільного стану речей» [1]. Ми згодні з визначенням Р. Леярда, який розуміє під щастям «відчуття того, що вам добре, що ви радієте життю і хочете зберегти це почуття» [13].

Відомий дослідник феномена щастя Рут Веєнховен вважає, що щастя – це соціальний індикатор якості життя, тому рівень щастя поряд з рівнем здоров'я і добробуту є критерієм придатності та комфортності цього суспільства для життя людей [14]. Він зазначав, що щастя можна розглядати як індикатор задоволеності людиною життям в конкретному суспільстві. Тому щастя можна розглядати як когнітивне переживання, тому що оцінювання життя в цілому неможливе без аналітичного процесу та інтелектуальної діяльності. Відповідно, щасливими чи нещасливими Р. Веєнховен не може визначити тих, хто ніколи не намагався розібратись у рівні щасливості свого життя.

Щастя, яке дійсно є суб'єктивним відчуттям, може бути об'єктивно виміряно, оцінено соціологічними емпіричними методами. Соціологи, які проводять дослідження рівня щастя, в опитуванні використовують прямі запитання: «Чи Ви вважаєте себе щасливою людиною?» (з можливими відповідями «так», «радіше так, ніж ні», «і так, і ні», «радіше ні, ніж так», та «ні») [4]. Серед інших запитань питають у людей також про задоволеність різними аспектами свого життя. Відповіді на такі запитання надають важливу інформацію не тільки про рівень суб'єктивного щастя, але про задоволеність життям людей в суспільстві. Вони можуть сигналізувати як про приховані кризи, так і про сильні сторони буття суспільства. І таким чином вони можуть акцентувати на необхідності змін в суспільстві. В цьому полягає ідея наукових студій про щастя, що виникають впродовж останніх десятиліть.

В сучасному українському суспільстві соціологічне дослідження рівня щастя з 2001 року здійснює Київський міжнародний інститут соціології (КМІС), що дає змогу не тільки відстежувати зміни, а й визначати чинники, що впливають на щастя. На основі даних цих досліджень, В. Паніотто виділяє 2 типи чинників, що впливають на рівень щастя:

1. Чинники, пов'язані з реальністю, такі як соціально-демографічні характеристики та рівень благополуччя.

2. Чинники, пов'язані з сприйняттям цієї реальності.

Наприклад, дослідження показують, що сприйняття нерівності є більш важливим, ніж сама нерівність [6].

Згодна з В. Паніотто, який вважає, що механізм формування щастя не є простим і лінійним. Так, зростання достатку не завжди призводить до зростання рівня щастя. Звичайно, підвищення доходів у сім'ї має значення для задоволення життям, але тільки до певної міри. Інші речі мають більше значення: довіра в суспільстві, розумове і психічне здоров'я, якість управління державою та додержання законів. Підвищення доходів може підняти рівень щастя, особливо у бідних суспільствах, але мотивація до співробітництва й відчуття позитивних партнерських відносин, особливо у багатих суспільствах, можуть зробити навіть більше для суб'єктивного відчуття щастя. Не випадково, що в останні роки найщасливіші країни в світі мають тенденцію не тільки отримувати високий рівень доходів, але й також мати високий ступінь соціальної рівності, довіри та якості управління.

Дослідження, які проводив КМІС до початку повномасштабної війни, показали, що традиційно на рівень щастя населення країни впливали вік, рівень добробуту, здоров'я, освіта, інтимні стосунки і стосунки у родині, впевненість у завтрашньому дні [6]. Після трьох років жакливої війни матеріальні умови життя значно погіршилися, і багато людей страждають, потерпають від розлуки зі своїми сім'ями, але значно зросла згуртованість українського суспільства, взаємодтримка, покращився соціально-психологічний клімат. Все це компенсує погіршення ситуації і робить зниження рівня щастя більш повільним. Згідно з даними дослідження, у грудні 2021 року, напередодні вторгнення, 71% українців вважали себе щасливими, а 15%, навпаки, не вважали себе такими. На третій рік війни, у 2024 рівень щастя знизився до 58% [4]. Ці цифри свідчать про те, що український народ не лише бореться за свою свободу, за свою рідну землю, але й зберігає незламність у прагненні до щасливого життя.

Висновки. З погляду міждисциплінарного філософсько-соціологічного підходу до змістовного наповнення поняття «щастя», зазначимо, що щастя – це феномен, що передбачає переживання приємних емоцій, високий рівень задоволеності життям, якісну наповненість людського буття. Використання філософсько-соціологічного підходу до вивчення щастя дозволяє більш глибоко досліджувати суб'єктивно-об'єктивні основи способу життя сучасників. Філософська конкретизація сутнісних характеристик даного поняття дозволяє більш детально розглянути цей феномен як певний ступінь наближення реальності людського буття до бажаного стану шляхом набуття нових особистісних потенцій і реалізації прагнень у суспільно значущій діяльності. Соціологи пишуть про різне розуміння щастя і його аспекти, та використовують також близькі поняття – суб'єктивний гаразд і задоволеність життям.

В історії розвитку філософської думки щастя розумілося в різних сенсах: як вище благо, сприятлива доля, задоволення життям, і навіть як наслідок благочесного життя, сповненого моральним обов'язком. Філософська концептуалізація щастя відображається в таких взаємозумовлених площинах: 1) щастя є внутрішній стан суб'єктивного задоволення життям, насолода і відсутність страждання; 2) щастя – відчуття глибокого вдовлення, інтенсивної радості від здійснення тих чи інших намірів, переживання захвату і блаженства; 3) у загальнофілософському аспекті щастя найчастіше інтерпретується як евдемонія – стан досконалого самореалізованого життя, що досягається через добродесність і розумну діяльність.

Поняття «щастя» з соціологічної погляду сприймається як емоційний стан людини, що відповідає внутрішній задоволеності своїм життям. Суб'єктивне відчуття щастя є одним із об'єктивних вимірників суб'єктивного добробуту. Соціологічні дослідження дають можливості виявляти не тільки рівень щастя населення, але й визначати чинники, що впливають на щастя. Суб'єктивне відчуття щастя залежить не тільки від емоційного стану людини, від досягнення благ життя, але й від соціально-демографічних факторів, якості життя та взаємодії особистості з соціальним середовищем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бауман З. Окрасою життя є не відсутність проблем, а потреба їх долати. URL: <https://zbruc.eu/node/14345> (дата звернення 18. 06. 2025)
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <https://surl.lu/nhscii> (дата звернення 19. 06. 2025)
3. Зернецька О.В. Щастя як інтегративна цивілізаційна цінність. Ціннісний вимір розвитку цивілізацій і глобалізація : збірник наукових праць / за заг. ред. О. В. Зернецької. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2019. С. 30-39.
4. КМІС. Прес-реліз «Динаміка самооцінки щастя населення України з 2001 до 2024 року»: URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1508&page=1> (дата звернення 05. 06. 2025)
5. Ніколаєнко В.Л. та ін. Соціологіка мислення Толкотта Парсонса: монографія / Ніколаєнко В.Л., Ніколаєнко Л.Г., Яковенко Ю.І. ; за ред. Н.І. Соболевої. К.: ПП «ПФ «Фоліант», 2021. 308 с.
6. Паниотто, В., Пясковская, А., & Сахно, Ю. Динаміка рівня щастя та його детермінанти. Україна 2001–2017. *Соціологія: Теорія, Методи, Маркетинг*. 2018, №1. С. 84–101.
7. Стогній, І. П. (Ред). Сковорода Григорій : ідейна спадщина і сучасність. Київ : Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет. 2003. 84 с.
8. Філософський енциклопедичний словник [Електронний ресурс]. URL: <https://surl.li/arjunr> (дата звернення 20. 06. 2025)
9. Фромм Е. Мати чи бути? Пер. з англ. О. Михайлова, А. Буряк. Київ : Український письменник, 2010. 222 с.
10. Ясь О. Фейєрбах Л. / Енциклопедія історії України : у 10 т. К.: Наукова думка, 2013. Т. 10. С. 279
11. Frey B. Happiness. A revolution in Economics. Cambridge, Mass., London : The MIT Press, 2008. XIII. 240 p.
12. Karma Ura K., Alkire S., Zangmo T., Wangdi K. A Short Guide to Gross National Happiness Index. The Centre for Bhutan Studies. Bhutan, 2012.
13. Layard R. Happiness: Lessons from a New Science. Penguin Publishing Group. 2006. 320 p.
14. Veenhoven, R. Conditions of Happiness. Dordrecht [Holland]: D. Reidel, 1984. 477 p.
15. World Happiness Report 2025. URL: <https://www.worldhappiness.report/> (дата звернення 20. 06. 2025)

REFERENCES

1. Bauman, Z. Okrasoyu zhyttya ye ne vidsutnist' problem, a potreba yikh dolaty. [The beauty of life is not the absence of problems, but the need to overcome them]. URL: <https://zbruc.eu/node/14345> [in Ukrainian].
2. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language.]. URL: <https://surl.li/djkutm> [in Ukrainian].
3. Zernets'ka, O. (2019). Na shchastya yak intehratyvna tsyvilizatsiyna tsinnist'. [Happiness as an integrative civilizational value]. Tsinnisnyy vymir rozvytku tsyvilizatsiy i hlobalizatsiya : zbirnyk naukovykh prats' K.: DK "Instytut vsesvitn'oyi istoriyi NAN Ukrayiny". [in Ukrainian].
4. KMIS. Pres-reliz "Dynamika samoootsinky shchastya naseleennya Ukrayiny z 2001 do 2024 roku" [KIIS. Press release "Dynamics of self-assessment of happiness of the population of Ukraine from 2001 to 2024"]: URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1508&page=1> [in Ukrainian].
5. Nikolayenko, V. ta in. (2021). Sotsiolohika myslennya Tolkotta Parsonsa. [Talcott Parsons' Sociology of Thought]. Kyiv. [in Ukrainian].
6. Paniotto, V., Pyaskovs'ka, A., & Sakhno Y. (2018). Dynamika rivnya shchastya ta yoho determinanty. Ukrayina 2001–2017. [Dynamics of the level of happiness and its determinants]. Sotsiolohiya: Teoriya, Metody, Marketynh. [in Ukrainian].
7. Stohniy, I. (2023). Skovoroda Hryhoriy: ideyna spadshchyna i suchasnist'. [Skovoroda Grigoriy: ideological heritage and modernity]. Kyiv : Pereyaslav-Khmel'nyts'ky derzhavnyy pedahohichnyy universytet. [in Ukrainian].
8. Filosofs'ky entsyklopedychnyy slovar' [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. URL: <https://surl.lu/sbxbmz> [in Ukrainian].
9. Fromm, E. (2010). Maty chy buty? [To have or to be?]. Kyiv: Ukrayins'kyy pys'mennyk. [in Ukrainian].
10. Yas', O. Feyyerbakh, L. (2013). [Feuerbach L.]. Entsyklopediya istoriyi Ukrayiny: u 10 t. K. : Naukova dumka. [in Ukrainian].

11. Frey, B. (2008). Happiness. A revolution in Economics. Cambridge, Mass., London : The MIT Press. [in English].
12. Karma, Ura K., Alkire, S., Zangmo, T., Wangdi, K. A (2012). Short Guide to Gross National Happiness Index. The Centre for Bhutan Studies. Bhutan. [in English].
13. Layard, R. (2006). Happiness: Lessons from a New Science. Penguin Publishing Group. [in English].
14. Veenhoven, R. (1984). Conditions of Happiness. Dordrecht [Holland]: D. Reidel. [in English].
15. World Happiness Report 2025. URL: <https://www.worldhappiness.report/> [in English].

Liseienko Olena Vasylivna

Doctor of Sociology, Professor,

Professor at the Department of Philosophy, Sociology and

Management of socio-cultural activity

State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky”

26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

THE PHENOMENON OF HAPPINESS IN PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL DISCOURSE

The relevance of the problem. *In today's globalized world, there is a growing interest in studying happiness not only as an adequate indicator of subjective well-being, but also as an indicator of the quality of life in modern societies. This is evidenced by the widespread use of happiness indices (the World Happiness Report), which include complex indicators such as the level of trust in society, social support, life expectancy, freedom of choice, and absence of corruption. These indicators show that happiness is not only an indicator of subjective well-being and life satisfaction, but also the result of the quality of interaction between the individual and the social environment. The purpose of the article is to analyze the socio-cultural content of the concept of happiness in the philosophical and sociological discourse and its importance for philosophical understanding and empirical study of human existence in modern society.*

Research methods. *The methodological basis of the study is determined by the goal, characterized by the use of methods of induction, deduction, analysis, as well as the use of phenomenological and socio-cultural approaches.*

Results of the study. *From the point of view of an interdisciplinary philosophical and sociological approach to the content of the concept of “happiness”, we note that happiness is a phenomenon that involves the experience of pleasant emotions, a high level of life satisfaction, and a qualitative fullness of human existence. The use of a philosophical and sociological approach to the study of happiness allows for a deeper study of the subjective and objective foundations of the lifestyle of contemporaries. The philosophical specification of the essential characteristics of this concept allows us to consider in more detail this phenomenon as a certain degree of approximation of the reality of human existence to the desired state through the acquisition of new personal potentials and the realization of aspirations in socially significant activities. Sociological research makes it possible to identify not only the level of happiness of the population and the country, but also to determine the factors that influence happiness. The subjective feeling of happiness depends not only on the emotional state of a person, on the achievement of the benefits of life, but also on socio-demographic factors, quality of life and interaction of an individual with the social environment.*

Key words: *happiness, subjective sense of happiness, philosophical reflection, sociological research, culture, values.*